

**Autonomie,
nadřazenost a přednost
práva EU**

Charakter systému práva EU

- zdroj a základ práva EU: **právo mezinárodní, ale právo EU se posléze zcela vydělilo**
- tvůrčí činnost SDEU: van Gend en Loos (26/62), Costa v. ENEL (6/64)
- **SDEU vyvodil ze Smluv: jsou více než MP**
- = závazné nejen pro členské státy, ale *i pro jejich subjekty (jednotlivce)*
- **Význam judikatury ESD:**
 - *Zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv:*
 - *1. určuje charakter práva EU*
 - *2. upřesňuje jeho obsah*

Vztah PEU k právu členských států

- **Omezení svrchovanosti:** na rozdíl od MP zde nejsou konkrétní závazky, ale **přenesení výkonu pravomocí vnitrostátních orgánů**
- nezávislost práva EU vznikla **přenesením výkonu pravotvorných pravomocí státu** na EU
 - **rozsah:** určují čl-státy, upřesňuje ESD = výklad ustanovení o svěřených pravomocích
 - **primární právo:** stále v dispozici čl-států (zásada svěřených pravomocí)
 - ústava je prvotní, přenesené pravomoci druhotné

Proč by nestačilo mezinárodní právo ?

- **Shrnutí rozdílů mezi PEU a MPV:**
 - 1. přenesení výkonu pravomocí pro futuro
 - 2. popření zásady svrchované rovnosti
 - 3. změny Smluv: zvláštní procedura zahrnující i EU (objekt)
 - 4. PEU se automaticky vztahuje i na jednotlivce
- **Další zásadní odlišnost mezi oběma:**
 - PEU se vztahuje na jednotlivce způsobem, který samo stanoví (určuje způsob dosažení výsledku)
 - MP zajímá jen výsledek, jeho dosažení ponechává na státech

Autonomie PEU

- nezávislost práva EU vznikla **přenesením výkonu **právotvorných pravomocí státu** na EU**
 - **rozsah:** určují čl-státy, upřesňuje Soudní dvůr EU
 - **primární právo:** stále v dispozici čl-států (zásada svěřených pravomocí)
 - ústava je prvotní, přenesené pravomoci druhotné

Vztah PEU k právu členských států

- **Omezení svrchovanosti:** na rozdíl od MP zde nejsou konkrétní závazky, ale **přenesení výkonu pravomocí vnitrostátních orgánů**
- Shrnutí **rozdílů mezi PEU a MPV:**
 - 1. přenesení výkonu pravomocí pro futuro
 - 2. popření zásady svrchované rovnosti
 - 3. změny Smluv: zvláštní procedura zahrnující i EU (objekt)
 - 4. PEU se automaticky vztahuje i na jednotlivce
- Výsledek: **autonomie práva EU** k právu čl-států

S h r n u t í

- 1. Právo EU = specifický právní systém, *autonomní (oddělený od vnitrostátního a mezinárodního práva)*
- 2. *Suverenita* členských států celkově *zachována* – podřizují se podmíněně a na základě předem daného souhlasu
- 3. *Vše se děje jen v rámci pravomocí EU*

Zásada přednosti práva EU před vnitrostátním (českým) právem - podstata

- V případě rozporu mezi právní normou vnitrostátního práva a právní normou práva EU se **přednostně aplikuje** norma unijní. Vnitrostátní norma se nepoužije.

ZÁSADA PŘEDNOSTI

prolog: jak je to u mezinárodních smluv: čl. 10 Ústavy

- **Van Gend en Loos (26/62)**: právo EHS je "nový právní řád MP", který se vztahuje i na jednotlivce
- **Costa v. ENEL (6/64)**: právo EHS je nedílnou součástí právních řádů členských států (sic!)
- přenos pravomocí = nadstátní charakter EHS (EU)
- ZÁKONODÁRNÉ ANI JINÉ AKTY ČLENSKÝCH STÁTŮ NEMOHOU ZPOCHYBNIT ZÁVAZKY PŘEVZATÉ SMLOUVOU EHS = přednost práva EHS (dnes EU), jinak by nemělo smysl
- **Závěry:**
 - **1. Nadstátní povaha práva EHS (EU)**
 - **2. Jeho nadřazenost zaručuje jeho smysl - nemůže být eliminováno členskými státy. Projev: zásada přednosti (nadřazenosti) neuvedená ve Smlouvách, ale vyvozená Soudním dvorem EU**

ESD: aplikační přednost

- **ESD: absolutní aplikační přednost - při aplikaci práva**
- PŘEDNOST JE STANOVENA JEN JUDIKATUROU ESD – NESTANOVÍ JI VÝSLOVNĚ SMLOUVA
- **čl. I-6 bývalé Ústavní smlouvy:**
- **Ústava a právo přijímané orgány Unie při výkonu jí svěřených pravomocí mají přednost před právem členských států.**
- **prohl. č. 17 k Lisabonu (Prohlášení o přednosti práva):**
- **Konference připomíná, že v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora Evropské unie mají Smlouvy a právo přijímané Unií na základě Smluv přednost před právem členských států, za podmínek stanovených touto judikaturou.**

Přednost systémová ?

- **Existuje přednost normativní (systémová)?**
- Může být rozporná vnitrostátní norma prohlášena za neplatnou?
- - **ESD nemá pravomoc posuzovat soulad**
- - **ESD nemá pravomoc rušit vnitrostátní normy**
- - rozpor NESMÍ ZKOUMAT ÚSTAVNÍ SOUD, ale aplikující nižší soud !
- **ESD může konstatovat povinnost čl-státu zrušit rozpornou normu nebo ji nepřijímat – nevyhovění je porušením práva EU**
- Franc. námořníci – rozh. 167/73 a C-334/94
- **TOTO UŽ NENÍ JEN APLIKAČNÍ PŘEDNOST**

Přednost i před ústavou?

- **ESD:** samozřejmě
- **Německo:** Spolk. úst. soud - Solange I (1974), ECB 2020
- **Francie:** ústava měněna před ratifikací, předběžný ústavní přezkum
 - rozpor směrnice s ústavou: nelze zkoumat
 - rozpor implementačního zákona ke směrnici s ústavou
- **ČR:** *podstata materiálního právního státu*
 - evropský zatýkací rozkaz
 - 1. nález o Lisabonu: „čl. 10a Ústavy nelze použít k neomezenému přenosu svrchovanosti“ – ČR zůstává svrchovaný stát
- **Žádný zásadní (otevřený) konflikt v současné době nikde neexistuje (kromě Polska – od 7.10.2021 – nález ÚS)**
- **Jasně: přednost nelze akceptovat tam, kde EU jedná nad rámec svěřených pravomocí (ale kdo to posoudí-?)**